

Міністерство освіти і науки України
Таврійський національний університет імені В.І. Вернадського
Навчально-науковий гуманітарний інститут
Кафедра державно-правових та гуманітарних наук

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор навчально-наукового
гуманітарного інституту

Сергій ГУБАРЄВ

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОК 5. Основи права

рівень вищої освіти Перший (бакалаврський)

галузь знань I Охорона здоров'я та соціальне забезпечення

спеціальність I7 Терапія та реабілітація

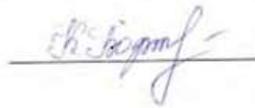
освітньо-професійна програма «Фізична терапія, ерготерапія»

форма(и) здобуття освіти денна

Київ-2025 рік

**Інформація про розробника(ів) та розгляд і схвалення
робочої програми навчальної дисципліни**

РОЗРОБНИК доктор юридичних наук
доцент кафедри державно-правових
і гуманітарних наук

Катерина БОРТНЯК

Розглянуто та схвалено на засіданні кафедри державно-правових і
гуманітарних наук Протокол № 1 від 25.08.2025

Завідувач кафедри

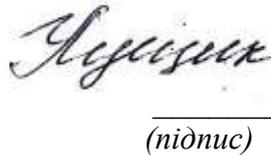

Зореслава ЗАХОЖАЙ

ПОГОДЖЕНО:

Розглянуто та схвалено на засіданні кафедри медичної реабілітації, валеології
та оздоровчих технологій в спорті Навчально-наукового гуманітарного
інституту(ННГІ).

Протокол № 1 від 25.08.2025
Завідувач кафедри

(підпис)

Уляна ЛУЩИК

ПОГОДЖЕНО:

Розглянуто та схвалено на засіданні навчально-методичної
ради навчально-наукового гуманітарного інституту
Протокол № 8 від 27.08.2025 Голова НМР

Сергій ГУБАРЄВ

1. Загальна інформація про навчальну дисципліну	
1. Назва навчальної дисципліни, код в ОПП	Основи права, ОК.5
2. Статус навчальної дисципліни	Навчальна дисципліна обов'язкового компонента загальної підготовки
3. Рік навчання, семестр у якому викладається дисципліна	3 рік, 6 семестр
4. Обсяг навчальної дисципліни (кількість кредитів, загальна кількість годин (аудиторних за видами занять, самостійної роботи здобувача вищої освіти)	3 кредити ЄКТС (90 год), з них: 30 год аудиторного навантаження (10 год лекційних, 10 год семінарських занять та 10 год практичних занять) та 60 год самостійної роботи.
5. Вид підсумкового (семестрового) контролю	Залік
6. Інформація про консультації	За графіком проведення консультацій викладачами кафедри
7. Мова викладання	українська
8. Прізвище, ім'я, по батькові викладача (науковий ступінь, вчене звання, посада)	Бортняк Катерина Василівна, кандидатка юридичних наук, доцентка кафедри державно-правових гуманітарних наук
9. Контактна інформація викладача	Bortniak.kateryna@tnu.edu.ua
10. Посилання на робочу програму на веб-сайті Університету	https://tnu.edu.ua/_kafedra-fizichnogo-vixov-ya-sportu-ta-zdorov%ca%bcya-lyudini_/
2. Опис навчальної дисципліни	
Анотація дисципліни	Важливим з погляду подальшої демократизації суспільного життя, ефективного розвитку економічної сфери, вдосконалення правових відносин у сфері господарювання є формування відповідного рівня правосвідомості та правової культури громадян, їх залучення до вищезазначених процесів. Провідне місце у вирішенні цих задач належить навчальним закладам, що забезпечують викладання відповідних дисциплін, серед яких особлива увага акцентується на основах права, як дисципліни, що покликана вирішити

	завдання з формування в Україні громадянського суспільства і відповідної державності соціального і правового характеру.
Мета, завдання та цілі вивчення дисципліни	<p>Метою викладання навчальної дисципліни є формування у здобувачів вищої освіти відповідних теоретичних знань та навичок, є здатність орієнтуватись у чинному законодавстві, працювати з нормативно-правовими актами, правильно застосовувати правові норми до конкретних практичних ситуацій.</p> <p>Основними завданнями викладання навчальної дисципліни є засвоєння здобувачами вищої освіти початкового рівня знань щодо основних положень галузей права України, найбільш важливих аспектів правового регулювання суспільних відносин в Україні, а саме, основ теорії держави та права, права в системі соціальних норм, конституційного, цивільного, кримінального та інших галузей права.</p> <p>Цілями навчальної дисципліни є формування у студентів базових знань з основ права, оволодіння студентами системою основних понять правознавства, засвоєння найважливіших положень окремих правових галузей та вироблення навичок їх застосування на практиці.</p>
Пререквізити	Вивчення основ права базується на знаннях фундаментальних правових дисциплін.
Постреквізити	Вивчення основ права необхідне для опанування інших галузевих та міжгалузевих правничих дисциплін, а також прикладних правничих дисциплін.
Формат проведення дисципліни	Очний, змішаний У разі роботи із застосуванням дистанційних технологій використовується корпоративне

	<p>середовище Google Classroom, лекції та практичні заняття проводяться за допомогою Google Meet; поточна комунікація з викладачем здійснюється через корпоративну пошту</p>
--	--

4. Перелік компетентностей, яких набувають здобувачі вищої освіти при вивченні навчальної дисципліни

Інтегральна компетентність (ІК):

ІК. Здатність вирішувати складні спеціалізовані задачі і практичні проблеми професійної діяльності фізичного терапевта з відновлення порушених рухових та пов'язаних з ними функцій опорно-рухового апарату, нервової, серцево-судинної та дихальної систем, які забезпечують активність та участь осіб різних вікових, нозологічних та професійних груп

ЗК 2. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.

ЗК 09. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 10. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК 11. Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів недоброчесності

СК 07. Здатність провадити професійну діяльність для відновлення чи підтримки здоров'я пацієнта/клієнта відповідно до законів і правил, що регулюють практику фізичної терапії як самостійної професії, а також відповідних законодавчих та нормативних актів, етичного кодексу та професійного стандарту, загальнонаціональних цінностей та традицій населення України.

5. Програмні результати навчання відповідно до освітньо-професійної програми

РН 03. Дотримуватися етики професійного спілкування, діяти етично дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів недоброчесності.

РН 04. Вести професійну документацію.

РН 06. Розуміти процеси державно-політичного та соціально-економічного розвитку українського суспільства, сутність перетворень, що відбуваються в державі; розуміти основні філософські категорії та поняття.

РН 09. Аналізувати і застосовувати сучасні науково-доказові дані для

виконання професійних завдань.

РН 13. Проводити пацієнтоцентричну практичну діяльність за узгодженням із пацієнтом/клієнтом, його родиною/опікунами, членами мультидисциплінарної команди згідно нормативно-правових вимог та норм професійної етики.

5. Структура та зміст навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин				
	денна форма				
	Всього	у тому числі			
л		се м.	пр.	с. р.	
РОЗДІЛ 1. Держава та право; державно-правовий лад в Україні					
Тема 1 . Основи теорії держави	18	2	2	2	12
Тема 2. Основи теорії права	18	2	2	2	12
Тема 3. Право як універсальний регулятор суспільних відносин	18	2	2	2	12
РОЗДІЛ 2. Загальна характеристика окремих галузей права					
Тема 1. Основи трудового права	18	2	2	2	12
Тема 2. Основи цивільного та сімейного права	18	2	2	2	12
Залік					
Усього годин	90	10	10	10	60

Зміст навчальної дисципліни

РОЗДІЛ 1. Держава та право; державно-правовий лад в Україні

Тема 1. Основи теорії держави

1. Передумови виникнення держави
2. Теорії виникнення держави
3. Поняття та ознаки держави
4. Функції держави: поняття і класифікація
5. Апарат держави як система державних органів.
6. Поняття і елементи форми держави
7. Загальна характеристика громадянського суспільства та правової держави
8. Основні етапи розвитку української державності

Тема 2. Основи теорії права

1. Передумови виникнення права
2. Право та його основні ознаки
3. Види соціальних норм
4. Норми права: поняття та структура
5. Функції права
6. Джерела права та їх класифікація

7. Система права та її елементи
8. Загальна характеристика галузей українського права

Тема 3. Право як універсальний регулятор суспільних відносин

1. Поняття, ознаки правовідносин. Структура правовідносин
2. Правова поведінка
3. Правосвідомість та правова культура
4. Законність і правопорядок
5. Юридична відповідальність: поняття, ознаки, мета і завдання
6. Правовий статус особи

РОЗДІЛ 2. Загальна характеристика окремих галузей права

Тема 4. Основи трудового права

1. Поняття, предмет трудового права України. Місце трудового права в системі права України
2. Основні принципи трудового права України
3. Трудові правовідносини. Кодекс законів про працю України
4. Конституція України як основне джерело трудового права
5. Колективний договір та порядок його укладення
6. Поняття трудового договору. Контракт як особлива форма трудового договору
7. Сторони та зміст трудового договору. Прийняття на роботу та звільнення з роботи
8. Трудова дисципліна. Види дисциплінарних стягнень

Тема 5. Основи цивільного та сімейного права

1. Поняття цивільного права. Предмет, система та джерела цивільного права
2. Громадяни як суб'єкти цивільного права
3. Поняття і особливості та структура цивільних правовідносин.
4. Право власності: поняття, зміст, форми. Способи набуття і припинення та захист права власності
5. Поняття і елементи зобов'язання. Підстави виникнення, виконання та припинення зобов'язань
6. Спадкове право
7. Загальна характеристика сімейного права
8. Поняття, умови та порядок укладення шлюбу
9. Права та обов'язки подружжя
10. Розірвання шлюбу.

6. Інформація про індивідуальні завдання та самостійну роботу

До індивідуальної роботи відносяться творчі й індивідуальні навчально-дослідні завдання:

- підготовка реферативних матеріалів на актуальні теми з елементами наукового дослідження;
- підготовка презентацій;
- аналіз законодавства, рішень судів, практичних, проблемних ситуацій;
- анотація опрацьованої додаткової літератури;

- розв'язування тестових завдань;
- пошук в комп'ютерних мережах додаткового навчального матеріалу до запропонованих викладачем тем.

Характеристика змісту і вимог до виконання та оцінювання індивідуальних завдань надається викладачем додатково з урахуванням системи оцінювання.

Самостійна робота над навчальною дисципліною може включати:

- опрацювання теоретичних основ прослуханого лекційного матеріалу;
- вивчення окремих тем і питань, що передбачені для самостійного опрацювання;
- поглиблене вивчення літератури на задану тему та пошук додаткової інформації;
- підготовку до виступу на семінарських заняттях;
- систематизацію вивченого матеріалу перед заліком;
- опрацювання та підготовку огляду опублікованих у фахових та інших виданнях статей;
- підготовка та оформлення схем, таблиць, графіків, діаграм тощо;

Методичне забезпечення самостійної роботи студентів передбачає засоби самоконтролю (питання та завдання для самоконтролю).

7. Технічне та програмне забезпечення (обладнання)

Технічні засоби: пристрої збереження та обробки інформації (ПК, ноутбук, планшет, тощо).

Програмне забезпечення: Microsoft Windows (Word, Excel, PowerPoint).

Інформаційно-комунікаційні технології на платформі Google for Education.

8. Політика дисципліни

Політика щодо академічної доброчесності	У межах вивчення дисципліни передбачається обов'язкове дотримання принципів академічної доброчесності. Усі види навчальних робіт виконуються здобувачами вищої освіти самостійно та мають відображати їхній рівень знань і сформованість умінь аналізу й узагальнення. Виявлення плагіату, списування або інших форм недоброчесності є підставою для незарахування відповідного виду роботи.
Використання інструментів штучного інтелекту при виконанні завдань з дисципліни	Інструменти штучного інтелекту можуть застосовуватися виключно як допоміжний засіб для ознайомлення з тематикою, уточнення термінів і формування загального плану роботи. Подання матеріалів, створених із використанням ШІ, як результату власної навчальної діяльності без самостійного опрацювання не допускається.
Використання матеріалів з джерел відкритого доступу	Під час виконання навчальних завдань дозволяється користування матеріалами з відкритих джерел за умови коректного цитування та обов'язкового зазначення першоджерел відповідно до вимог академічної доброчесності.
Дотримання принципів та норм етики і професійної деонтології	Здобувачі вищої освіти зобов'язані дотримуватися норм професійної етики, правил внутрішнього розпорядку

	Університету та принципів толерантної й коректної комунікації в освітньому середовищі.
Відвідування	Відвідування лекційних і практичних занять є обов'язковим. У разі відсутності з поважних причин здобувач вищої освіти має завчасно повідомити викладача та виконати передбачені завдання для відпрацювання.
Дедлайни	Усі навчальні завдання виконуються та подаються у встановлені строки. Порухення термінів подання робіт без поважних причин може призвести до зниження оцінки або незарахування завдання.
Визнання та перезарахування здобувачу результатів навчання з навчальної дисципліни	Результати навчання, здобуті в інших закладах вищої освіти або в межах програм академічної мобільності, можуть бути зараховані відповідно до чинних нормативних документів Університету.
Визнання результатів навчання, здобутих у неформальній та/або інформальній освіті	Зарахування результатів навчання, отриманих у межах неформальної та/або інформальної освіти, здійснюється згідно з установленим в Університеті порядком.
Порядок відпрацювання пропущених занять	Пропущені з поважних причин заняття відпрацьовуються шляхом виконання індивідуальних завдань або їх захисту у визначені викладачем строки.
Оцінювання	Оцінювання навчальних досягнень здійснюється відповідно до затверджених критеріїв та положень

9. Система оцінювання та вимоги

Принципи оцінювання результатів навчання:

- об'єктивність;
- систематичність і системність;
- плановість;
- відкритість, прозорість;
- доступність і зрозумілість.

Розподіл балів, що присвоюється студентам

Теми (максимальна кість балів)						Поточна успішність	Інди віду альн і завд ання	Сума
T1 10	T2 10	T3 10	T4 10	T5 10	T6 20	70	30	100

Шкала оцінювання результатів навчання для навчальної дисципліни, формою семестрового (підсумкового) контролю якої є залік.

Оцінювання результатів навчання, отриманих здобувачем під час вивчення навчальної дисципліни, формою семестрового контролю якої є залік, здійснюється на основі виконання всіх видів навчальної діяльності (робіт), поточної успішності.

Максимальна кількість - 100 балів (табл. 1).

Розподіл балів, які отримують здобувачі, за результатами опанування навчальної дисципліни, формою семестрового контролю якої є екзамен

з/п	Види навчальної діяльності (робіт)	Сума балів
Обов'язкові види навчальної діяльності (робіт)		
1.	Аудиторна робота (заняття у дистанційному режимі)	
	- усне опитування	20
	- реферат	10
	- презентація	10
	- поточний контроль	30
2.	Індивідуальні завдання	30
	Разом балів	100

Критерії оцінювання результатів поточного контролю

На початку вивчення відповідної дисципліни здобувачам повідомляють про наявність робочої програми навчальної дисципліни, зміст, форми проведення поточного контролю та критерії їх оцінювання.

При поточному контролі *оцінці підлягають*: рівень знань, продемонстрований у відповідях і виступах; активність при обговоренні питань; результати усного і письмового опитування на семінарських заняттях, поточного контролю у формі тестів тощо.

При виставленні балів за поточний контроль *оцінці підлягають*: рівень теоретичних знань з тем, включених до розділів; самостійне опрацювання тем; написання рефератів; опрацювання індивідуальних завдань тощо.

Здобувач, який з поважних причин, підтверджених документально, не мав можливості брати участь у формах поточного контролю має право на його відпрацювання у двотижневий термін після повернення до навчання.

Критерії оцінювання відповіді:

На 5 бали оцінюється відповідь, в якій студент продемонстрував коректне володіння термінологією, ґрунтовні систематичні знання курсу, вміння логічної послідовно викладати теоретичний матеріал

На 3-4 бали оцінюється відповідь, в якій студент виявив повні знання основних теоретичних положень відповідно до програми курсу.

На 1-2 бали оцінюється відповідь, в якій студент виявив часткові знання відповідно до програми курсу, але може дати пояснення по додатковим запитанням

Критерії оцінювання реферату, презентації

На 5 бали коли студент продемонстрував ґрунтовні систематичні знання

курсу, вміння логічно послідовно викладати теоретичний матеріал та вміння співвідносити його з практичними завданнями

На 3-4 бали коли студент виявив не повні знання основних теоретичних положень відповідно до програми курсу.

На 1-2 бали висвітлені часткові знання відповідно до програми курсу.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
90-100	відмінно	A	відмінне виконання
80-89	добре	B	вище середнього рівня
75-79	добре	C	загалом хороша робота
66-74	задовільно	D	непогано
60-65	задовільно	E	виконання відповідає мінімальним критеріям
30-59	незадовільно	FX	необхідне перескладання
0-29	незадовільно	F	необхідне повторне вивчення курсу

7. Рекомендовані джерела інформації

Основні:

1. Декларація про державний суверенітет України від 16 липня 1990 р. Відомості Верховної Ради України. 1990. № 31. Ст. 429.
2. Конституція України. Прийнята Верховною Радою України 28 червня 1996 р. із змінами Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.
3. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001. Відомості Верховної Ради України. 2001. № 25-26. ст.131.
4. Про громадянство України: Закон України від 18 січня 2001 р. Відомості Верховної Ради України. 2001. № 13. ст.65.
5. Сімейний кодекс України: Закон України від 10 січня 2002 р. Відомості Верховної Ради України. 2002. № 21-22. ст. 135.
6. Цивільний кодекс України: Закон України від 16 січня 2003 року. Відомості Верховної Ради України. 2003. №№ 40-44. ст. 356.

Додаткові:

1. Бобровник С. Загальна теорія права. Нормативний курс. К.: Юрінком Інтер. 2020. 596 с.
2. Гончаренко С. В., Лемак В. В. Основи правознавства : навч. посіб. Київ : Центр навчальної літератури, 2020. 318 с.
3. Коваленко Т. М. Психологія та право: взаємодія та застосування : монографія. Київ : Академія, 2019. 288 с.
4. Основи права України : підручник / за ред. В. В. Колейчикова. Київ : Юрінком Інтер, 2020. 456 с.
5. Юридична психологія : підручник / за ред. Ю. М. Батюшина. Харків : Право, 2018. 512 с.
6. Правознавство : навч. посіб. / І. В. Голосніченко, В. В. Завальнюк. Київ : Логос, 2021. 356 с.

7. Загальна теорія держави і права : підручник / за ред. В. В. Копейчикова. Київ : Юрінком Інтер, 2022. 472 с.
8. Герц А. А., Кравчук С. Й. Правознавство : підручник К. : Кондор. 2018. 280 с.
9. Дзера О. В. Правознавство. Підручник. 12-те вид. К.: Юрінком Інтер. 2019. 632 с.
10. Крестовська Н. М., Матвеева Л. Г. Теорія держави і права. Підручник. Практикум. Тести. К.: Юрінком Інтер. 2020. 584 с.
11. Міхальов В. О. Права людини в Україні. Навчально-методичний посібник. К.: Гельветика. 2020. 122 с.
12. Молдован В. В., Чулінда Л. І. Правознавство. К. : Центр навчальної літератури. 2019. 184 с.
13. Тетарчук І., Дяків Т. Теорія держави і права. К. : Центр навчальної літератури. 2020. 184 с.
14. Тетерчук І. Конституційне право України : К. : Центр навчальної літератури. 2021. 160 с.
15. Methodology and science foundation of modern jurisprudence: collective monograph / Bortnyak V., Bortnyak K., Khutoryi B., etc. – International Science Group. — Boston: Primedia eLaunch, 2020. 264 p. Available at : DOI 10.46299/isg.2020.MONO.LEGAL.I.
16. The Role of Civil Society Institutions in Ensuring Social Control over Political Processes. Bortnyak K. V. REVISTA DE LA UNIVERSIDAD DEL ZULIA. Соціальні науки (закласифікацією Web of Science: Social Sciences, Interdisciplinary). ISSN: 0041-8811 / 2665-0428. Vol. 12 Núm. 34 (2021). Pp. 341-360.
17. The balance interests of state and civil society as a determinant of the democratic political development of Central and Eastern Europe countries. Bortnyak K. V. CUESTIONES POLITICAS. UNIVERSIDAD ZULIA, BOLIVARIAN REPUBLIC OF VENEZUELA. (Social Sciences) Індексується в Web of Science в категорії: Emerging Sources Citation Index (ESCI), що входить в Web of Science Core Collection. ISSN: 0798-1406 / 2542-3185. Vol. 39 Núm.70 (2021). Pp. 407-425.
18. Administrative reforms in Eastern Europe: a comparative legal analysis. Bortnyak K. V. CUESTIONES POLITICAS. UNIVERSIDAD ZULIA, BOLIVARIAN REPUBLIC OF VENEZUELA. Political Science. Web of Science в категорії: Emerging Sources Citation Index (ESCI), що входить в Web of Science Core Collection. Vol. 39 Núm. 69 (2021) (липень). Pp.814-831.

Інформаційні ресурси

1. Національне агентство з питань запобігання корупції <https://nazk.gov.ua/uk/>
2. Національне антикорупційне бюро України <https://nabu.gov.ua/>
3. Офіційний веб-портал «Судова влада України» <http://www.court.gov.ua>
4. Офіційний сайт Верховного Суду <http://www.scourt.gov.ua>
5. Офіційний сайт Верховної Ради України. <http://www.rada.gov.ua>
6. Офіційний сайт Генеральної прокуратури України <http://www.gp.gov.ua>
7. Офіційний сайт Кабінету Міністрів України <http://www.kmu.gov.ua>
8. Офіційний сайт Президента України <http://www.president.gov.ua>
9. Єдиний вебпортал органів виконавчої влади України: <https://www.kmu.gov.ua>

10. Офіційний вебсайт Конституційного Суду України: <http://www.ccu.gov.ua>
11. Єдиний державний реєстр судових рішень <http://reyestr.court.gov.ua>
12. Сайт Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського
<http://www.nbuv.gov.ua>